

Puhetta vammaisuudesta

Huomioithan tehtävää ohjatessasi, että aihe saattaa olla monelle herkkä. Tehtävässä tuodaan esiin vammaisia syrjivää kielenkäyttöä. Voit mainita tästä halutessasi etukäteen tehtävää esitellessä. On tärkeää varata riittävästi aikaa tehtävän purkukeskusteluun ja käydä oppilaiden kanssa läpi, että monet tehtävän esimerkeissä mainitut kielenkäytön muodot ovat loukkaavia ja syrjiviä. Tehtävän tarkoituksena on oppia huomaamaan halventavien puhetaapojen yleisyys.

Tavoitteet:

- Oppia, millaista syrjintää vammaiset kohtaavat kielen ja termien käytön tasolla.
- Oppia tunnistamaan vammaisia syrjivä puhetapa sekä hahmottaa sen yleisyys mediassa ja arjessa.
- Luoda uutta tapaa puhua vammaisuudesta ja toimia vammaisten kohtaaman syrjinnän vastaisesti.

Kesto: 30–40 min

Ryhmäkoko: Työskennellään pareittain

Tarvikkeet: Tehtävän liitteet tulosteina, linkkeinä tai taululle heijastettuina. Videotykki diaesityksen esittämiseen. Paperia ja kyniä tai mobiililaitte (yksi per pari riittää) muistiinpanojen tekemiseen.

Tehtävän kulku:

Osa 1 (n. 20 min)

Oppilaat tutustuvat pareittain vammaisuutta käsitteleviin mediaesimerkkeihin (liitteet A). Pyydä pareja keskustelemaan seuraavista kysymyksistä:

- Minkälainen olo sinulle tulee esimerkkejä lukiessasi? Osaatko kertoa, miksi?
- Miten esimerkeissä puhutaan vammaisuudesta?
- Muuttaisitko esimerkeissä jotakin? Miksi, miksi et?

Lisätietona kouluttajalle: Liitteissä on keksittyjä, joskin tosielämästä ammentavia esimerkkejä vammaisia syrjivästä kielenkäytöstä. "Vain jälkeenjääneitä" -liite (A2) pohjaa aivan suoraan julkisuuden henkilön tekemään somepostaukseen.

Parikeskustelun jälkeen purkaka kysymykset koko ryhmän kesken. Keskustelun jälkeen käykää läpi Vammaisia syrjivä kieli -diat (liite B).

Osa 2 (n. 10 min)

Kerro oppilaille, että näytät heille seuraavaksi yhden valokuvan (liite C). Oppilaiden tehtävä on pareittain keksiä kuvalle kuvateksti ja kirjoittaa se ylös.

Tukikysymyksiä kuvatekstin miettimiseen:

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millainen tunnelma kuvassa on?
- Keitä kuvassa on?

Pyydä oppilaita kiinnittämään huomiota siihen, että he välttäisivät vammaisia syrjivää kieltä.

Kun ryhmät ovat valmiit, kukin ryhmä lukee ääneen kuvatekstinsä. Tämän jälkeen voit kertoa oppilaille, mistä kuvan tilanteesta on oikeasti kyse.

Kuvassa on Taksvärkin kumppanijärjestön Barefeetin aktiiveja Sambiaasta. Barefeet Theatre on järjestö Sambian Lusakassa. Järjestön tavoitteena on tukea heikoimmassa asemassa olevia nuoria, kuten kadulla asuvia tai vammaisia nuoria, löytämään oma potentiaalinsa. Toimintatapoina ovat luovat keinot, kuten katuteatteri. Vuonna 2021 Barefeet järjestää koulutusmoduulin, jossa kerrotaan vammaisten oikeuksista teatraalisin ja tarinallisoin keinoin.

Lopuksi keskustellaan yhdessä:

- Miltä tehtävä tuntui? Oliko se haastava vai helppo?
- Mitä opit tehdessäsi tehtävää?
- Saiko tehtävä sinut miettimään vammaisuuteen liitettyä kieltä ja/tai vammaisuutta toisella tavalla?
- Miksi luulet, että teitte tämän tehtävän?

Vinkkejä jatkotyöstöön:

Jos aikaa on paljon käytettävissä, oppilaat voivat kuvatekstien kirjoittamisen jälkeen liimata kuvan ja kirjoittaa otsikon kartongille ja laatia julisteen koulun seinälle. Toinen vaihtoehto on laatia vammaisuutta käsittelevä, kolmen stripin sarjakuva. Voitte hakea inspiraatiota Kaisa Lekan sarjakuvista. Esimerkkejä sarjakuvien aiheiksi:

- Tapahtuma/paikka, johon vammaisen nuori haluaa päästä, onkin esteellinen.
- Koululuokkaan tulee uusi oppilas, joka on vammaisen. Mitä reaktioita tämä herättää?